

Till landstingsstyrelsen

Underlag för landstingsplan 2016-2019 samt budget 2016

(VLL 82-2015)

Under april och maj 2015 ska landstingsstyrelsen bereda och lämna förslag till ny landstingsplan 2016-2019 samt budget 2016. Nämnden för funktionshinder och habilitering har beretts tillfälle att lämna underlag som ska vara styrelsen tillhanda senast 31 mars.

Styrelsen önskar få nämndens analys av utfallet för 2014, planerade åtgärder samt hur dessa ska följas upp. Nämnden ska presentera en sammanfattande beskrivning av förändringar i det egna verksamhetsuppdraget som kan påverka verksamheten under planeringsperioden, samt ringa in tre områden som nämnden bedömer som mest strategiskt utmanande för att långsiktigt kunna klara sitt uppdrag.

Med utgångspunkt från aktuella rapporter från den egna verksamheten samt den omvärldsbevakning som nämnden gör lämnar nämnden för funktionshinder och habilitering följande underlag.

1 Nämndens analys av måluppfyllelse och ekonomiskt utfall för 2014

Nämnden redovisar i sitt årsbokslut ett överskott mot budget med 2,126 miljoner kronor. Fullmäktiges uppdrag till nämnden har genomförts. Uppdragen innebär att nämnden, i sin verksamhetsplanering för 2014, har fastställt och genomfört effektiviseringar och omfördelningar för att anpassa kostnaderna till anvisad ram. Hjälpmedelsförskrivningen är nu intäktsfinansierad med budgetansvaret för hjälpmedel kopplat till berörda verksamheter i landstinget och i länets kommuner.

Hjälpmedel Västerbotten fortsätter den positiva trenden och redovisar vid årets slut ett överskott mot budget med 2,749 mkr. Habiliteringscentrum redovisar ett ekonomiskt underskott med – 629 tkr, främst föranlett av kostnader i samband med renoveringsarbeten och omflyttningar inom verksamheten. Dessa kostnader är av engångskaraktär. Men utgifterna för synhjälpmedel har ökat med 15 % under året jämfört med budget 2014 och resultat 2013. Tolkcentralen redovisar ett underskott för 2014 mot budget med – 793 tkr. Verksamheten hade en positiv avvikelse mot budget till och med maj månad. Underskottet beror främst på att beställningar av tolkuppgdrag har ökat under hösten och fortsätter så under 2015.

Nämndens måluppfyllelse för 2014 nås till knappt 80 %. Av 30 målvärden uppnås 23. Av de målområden som inte uppnås fullt ut redovisas en tydlig förbättring jämfört med resultatet 2013. Av dessa kan nämnas tillgänglighet till synrehabilitering, att personer med aktiva insatser i re/habilitering har egen individuell plan samt att 90 % får beslut om insats enligt LSS inom 90 dagar från det att ansökan inkommit.

2 Huvudsakliga åtgärder för att klara uppdrag och budget 2015

Habiliteringscentrum har arbetat intensivt med sammanslagningen av de tre basenheterna för att etablera sin verksamhet och forma det gemensamma uppdraget. Häri ligger också att utveckla habilitering för vuxna enligt HSL, en insats som tidigare inte ingått i uppdraget för någon av de tre verksamheterna. Uppdraget aktualiserades i den prioriteringssatsning som landstinget genomförde 2009 då beslutet om en stegvis utveckling av habilitering för vuxna togs. Habiliteringsprogram utvecklas för specifika målgrupper samt pågår det en kvalitetsutveckling inom syn- och hörselrehabilitering.

Hjälpmedelsverksamheten arbetar intensivt för att effektivisera sin verksamhet. Fokus ligger på att förbättra ledtider, tillgänglighet, arbetsmiljö, kundnytta och att utveckla kostnadseffektiva processer. Man saknar för närvarande lokaler som rymmer hela verksamheten men beräknar att detta ska lösas innan årsskiftet 2015/16. För att klara ett kontinuerligt ökat behov av tjänster från landstingets basenheter samt länets kommuner bedömer nämnden att verksamheten inom en snar framtid måste koncentreras till en huvudort med serviceenheter på två orter i länet. På så sätt behålls ett länsperspektiv samtidigt som verksamheten kan nå en bestående kostnadsminskning med cirka 3 mkr från och med 2016.

Tolkcentralen har ambitionen att vara tillgänglig för alla tolkuppdrag. Målvärdet för 2015 är att verksamheten klarar 96 % av alla tolkbeställningar, 98 % av tolkbeställningar för hälso- och sjukvård ska klaras samt 100 % av tolkning vid akut sjukvård och polisärenden. Hur väl man lyckas med uppdraget beror till största delen på resurstillgång. Under 2014 noteras ett underskott på grund av ökat behov av tolk. Till skillnad från tidigare har verksamheten nu relativt god tillgång till arvodestolkar. Timpriset vid försäljning av tolktjänst till andra landsting har höjts från september 2014.

3 Behov av omprioritering inom ram 2016 och efterföljande år under mandatperioden

Inför 2016 och efterföljande år fokuserar NFH utveckling och organisering av hjälpmedelsverksamheten i samverkan med länets kommuner, stegvis utveckling av vuxenhabilitering och ökad tillgänglighet till habiliterings- och rehabiliteringsinsatserna samt att utveckla länets tolkverksamhet med utgångspunkt från kontinuerligt ökande behov av tolk samt eventuell nationell omorganisering av tolktjänsterna med anledning av pågående statlig utredning där man gör en översyn av tolktjänst inom vissa samhällsområden, enligt plan ska utredningen presentera sitt slutbetänkande i maj 2015.

Det fortsatta utvecklingsarbetet inom det funktionshinderspolitiska området utgår från reviderad policy och plan som fastställs av landstingsfullmäktige och landstingsstyrelsen 2015. Nämnden för funktionshinder och rehabilitering ansvarar för beredning av beslut i landstingsfullmäktige och styrelsen.

4 Aktiva åtgärder för att minska landstingets kostnader med 100 miljoner kronor år 2016

Enligt förslag ska nämnden för funktionshinder och rehabilitering vidta åtgärder för att minska kostnaderna med 1,5 miljoner kronor under 2016. Verksamheterna arbetar kontinuerligt med kostnadsminskningar samtidigt som de noterar ett ökat behov av insatser i form av rehabilitering, rehabilitering, råd- och stöd enligt LSS, hjälpmedelsförskrivning och tolktjänst. För att klara de mål nämnden fastställt i sin verksamhetsplan kan nämnden behöva omfördela medel inom ramen för nämndens uppdrag. Exempelvis minska ramen för funktionshinderspolitiska insatser eller minska budgeten för organisationsbidrag till funktionshindersrörelsen som för år 2015 utgör 3,3 miljoner kronor. Nämnden kan också utreda huruvida tjänster från Infomix kan erhållas på annat sätt eller uteslutas. För 2015 fördelas 1,3 mkr från nämnden för funktionshinder och rehabilitering till Region Västerbotten som enligt avtal med landstinget och några av länets kommuner driver verksamheten Infomix som tillhandahåller anpassad information för personer med funktionsnedsättning.

5 Områden som bedöms mest strategiskt utmanande för att långsiktigt klara nämndens uppdrag.

- 1. Fortsatt stegvis utveckling av rehabilitering för vuxna.** I takt med ökad efterfrågan på utredningar inom autismspektrumtillstånd (AST) ökar också efterfrågan på rehabiliterande insatser. Brukare vänder sig till verksamheten för att vardagslivet ska fungera bättre. Senare år har målgruppen ökat markant och utgör ungefär 40 % av alla nya ansökningar och de flesta av dem har en relativt ny diagnos från BUP eller vuxenpsykiatri. Personer med omfattande behov av stöd för bristande kognition och kommunikation ökar också. Komplexiteten i de ärenden som aktualiseras och den specifika kompetens som efterfrågas medför att man inte kan erbjuda

tillräckligt stöd till en högt prioriterad målgrupp. Verksamheten bedömer att resurser behöver utökas med följande tjänster inom vuxenhabilitering för att klara behov nu och framöver med: 1,0 psykolog, 1,0 arbetsterapeut, 0,5 fysioterapeut och 0,5 logoped vilket motsvarar en budgetökning om 1,8 miljoner kronor.

Socialstyrelsens kartläggning av **habilitering inom syn- och hörselområdet** pekar på brister som behöver åtgärdas. För närvarande råder brist på psykologresurser samt resurser för rehabilitering i grupp och specialiserad sjukgymnast för arbete med motoriska konsekvenser av syn/hörselnedsättning. Samverkan mellan hörselhabilitering och hörcentral samt ÖNH behöver utvecklas. Resursbehov för att klara planerad utveckling är 0,6 psykolog, 0,5 fysioterapeut och 0,5 % logoped vilket motsvarar en budgetökning om 1 miljoner kronor.

2. **Ökad hjälpmedelsförskrivning och träning.** Teknik för kommunikation och kognition – smartphones och läsplattor för kommunikationsstöd – utvecklas ständigt. Även om de inte förskrivs som hjälpmedel ökar behovet av anpassning och träning på dessa. I årsbokslutet för 2014 noteras ökade kostnader för synhjälpmedel med 560 000 kronor samt ökade kostnader för barnhjälpmedel 622 000 kronor. Dessa ökningarna är inte tillfälliga utan förväntas fortsätta att öka under kommande år.
3. **Förändringar inom hjälpmedelsverksamheten** med anledning av kommunalisering av hemsjukvården har genomförts. I överenskommelser med kommunerna samt i gemensamt hjälpmedelsråd utvecklas samverkan mellan huvudmännen kontinuerligt. Ännu är det svårt att bedöma hur mycket kommunerna kommer att nyttja de expertresurser som tillhandahålls från landstinget, detta avgör i stort hur den ekonomiska utvecklingen inom verksamheten kommer att bli. Hur styrning av hjälpmedelsverksamheten i samverkan mellan länets kommuner och landstinget ska organiseras för att klara det gemensamma uppdraget behöver lösas under 2015.
4. **Tolkverksamheten** ökar antalet tolktillfällen år från år. Utvecklingen med distanstolkning går också snabbt vilket underlättar och gör att verksamheten minskar timmar för transporter. Ett behov av ökat IT-stöd finns på grund av utökat teknikanvändande inom verksamheten. Möjligen finns samordningsvinster mellan Hjälpmedelsverksamheten och Tolkcentralen då behovet av utökat IT-stöd finns inom båda verksamheterna.
5. **Funktionshinderspolitisk utveckling.** Landstinget behöver utveckla metoder för hälsomätning bland personer med funktionsnedsättning. Den reviderade policyn för funktionshinderspolitik ska anta ett hälsopolitiskt perspektiv och ett mångfaldsperspektiv vilket innebär att uppdraget breddas och måste – för att uppnå målen – implementeras i övrig planering och uppföljning i landstinget.